© Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi
ISSN: 1303-5134
www.insanbilimleri.com
22.09.2004

AKADEMİSYENLERİN ARAŞTIRMA YAPARKEN VE YAYINLATIRKEN KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER VE BUNUN ÜZERİNDE DOKTORA EĞİTİMİNİN ETKİSİ

Dr. Gülbu TORTUMLUOĞLU*
Arş.Gör. Nurcan ÖZYAZICIOĞLU**
Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu

ÖZET

Amaç: *Bu araştırma, akademisyenlerin araştırma yapma ve yayınlamadaki güçlüklerini saptamak amacıyla yapılmıştır.*

Yöntem: *Tanımlayıcı türde olan bu araştırma Aralık 2003-Şubat 2004 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunda çalışan 33 ve Sağlık Hizmetleri Yüksekokulunda çalışan 12 akademisyen olmak üzere toplam 45 akademisyen ile yapılmıştır. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan akademisyenlerin araştırma yapma ve yayınlamadaki güçlüklerini saptamaya yönelik soru formu ile toplanmıştır. Araştırma verilerinin istatistiksel analizi, araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamında yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde frekans dağılımı ve ki-kare testleri kullanılmıştır.*

Bulgular: *Araştırma sonuçlarına göre akademisyenlerin yayın yapma ve yayınlama aşamasında % 95.6'sının (43) güçlük yaşadığı, sadece % 4.4'ünün (2) herhangi bir güçlük yaşamadığı saptanmıştır.*

Sonuçlar ve Öneriler: *Akademisyenler araştırma yapma ve yayınlamada yaygın olarak güçlükler yaşamaktadırlar. Güçlük yaşama oranları doktorasını tamamlamış olanlarda doktorasını tamamlamamış olanlara göre daha düşüktür. Özellikle öğrenci konumundaki akademisyenler olmak üzere*

araştırma yapma ve yayınlama aşamasında daha çok destek sistemlerinin oluşturulması, multidisipliner yaklaşımlar önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: *Akademisyenler, araştırma yapma ve yayınlama, güçlükler*

*Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD (Arş. Gör)
** Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, Çocuk Sağlığı ve Hemşireliği ABD (Arş. Gör)

1. GİRİŞ ve AMAÇ

Hemşirelikte araştırma sonuçlarıyla artan bilgi birikimi hemşireliğin mesleksel gelişimini hızlandırmada vazgeçilmez bir öneme sahiptir (Erdemir 1996, Karataş 2000, Bayık 2002). Bütün akademik disiplinler temellendiği bilgileri açıklamak ve tanımlamak üzere araştırma yapmak zorundadır (Karadakovan 1996). Ancak, gelişmekte olan ülkelerde sağlık araştırmaları önemli güçlüklerle karşı karşıyadır. Bu güçlükler bilimsel çalışma yapanların bireysel özelliklerinden, çalıştığı kurumdan ve toplumun özelliklerinden kaynaklanabilmektedir (Emiroğlu ve Aksayan 1999, White 2002). Bununla birlikte hemşirelikte araştırma yapmak için isteklilik ve motivasyon da önemli etmenlerdendir (Karadakovan 1996).

Bu araştırmanın, araştırma yapımı ve yayınlanmasındaki güçlükleri tanımlaması ve çözüm yollarının araştırılması için güdeleyici olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda bu araştırma, akademisyenlerin araştırma yapma ve yayınlamadaki güçlüklerini saptamak amacıyla yapılmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmanın Şekli

Tanımlayıcı türde bir araştırmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Aralık 2003-Şubat 2004 tarihleri arasında Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunda çalışan 33 ve Sağlık Hizmetleri Yüksekokulunda çalışan 13 akademisyen olmak üzere toplam 46 akademisyen oluşturmuştur. Evrenden örneklem seçimine gidilmemiş çalışmaya gönüllü katılmak isteyen 45 akademisyen çalışma grubunu oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan akademisyenlerin araştırma yapma ve yayınlamadaki güçlüklerini saptamaya yönelik 12 sorudan oluşan soru formu ile toplanmıştır.

Araştırma Verilerinin toplanması

Soru formları uygun oldukları zamanlarda doldurmak üzere akademisyenlere dağıtılmış ve daha sonra toplanmıştır. Doldurma süresi olarak en fazla bir haftalık süre verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin istatistiksel analizi, araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamında yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde frekans dağılımı ve ki-kare testleri kullanılmıştır.

Etik İlkeler

Araştırmaya başlamadan önce okul idaresinden izin alınmış gönüllü olan akademisyenlerle çalışılmıştır.

Akademisyenler yayın sayılarını saptamaya yönelik olan soruyu boş bırakmışlardır. Bu durum hoş görüyle karşılanmış ve bu sorudan sağlıklı bir yüzde elde edilemeyeceği için değerlendirmeye alınmamıştır.

Araştırmanın Sınırlılıklar ve Genellenebilirliği

Araştırma zaman ve mali nedenlerle sadece Erzurum İlindeki iki yüksekokulda yapılmıştır. Tanımlayıcı bir çalışma için evrenin ve bu

bağlamda çalışma grubunun küçük olması araştırmanın en büyük sınırlılığıdır. Bu araştırmanın sonuçları yalnızca araştırmanın evrenine genellenebilir.

3. BULGULAR

3.1. Akademisyenlerin Tanıtıcı Özelliklerine Ait Bulgular

Akademisyenlerin %2.2'sinin (1) Profesör, %2.2 'sinin (1) Doçent, % 26.7'sinin (12) Yardımcı Doçent, % 17.8'inin (8) doktorasını tamamlamış Araştırma Görevlisi, %44.4'ünün (20) Araştırma Görevlisi ve %6.7'sinin (3) Öğretim Görevlisi olduğu saptanmıştır. Akademisyenlerin % 48.9'unun (22) bir doktora programını tamamlamış olduğu ve doktorayı tamamlama yıl ortalamasının ise 5.28 yıl olduğu saptanmıştır.

Akademisyenlerin, % 57.8'i (26) yalnız olarak bir çalışmayı yürütemeyeceklerini, %42.2'si (19) ise yürütebileceklerini ifade etmişlerdir. Akademisyenlerin %33.3'ü (15) kariyerde gerekli olduğu için, %28.9'u (13) mesleksel gelişim için, %26.7'si (12) hem mesleksel gelişim hem de kariyer için, %11.1'i (5) ise hemşirelikte var olan bir probleme çözüm getirmek amacıyla araştırma yaptıkları belirlenmiştir. Çalışma grubundaki akademisyenlerin % 15.6'sı (7) bireysel isteksizlik, %11.1'i (5) kendini yetersiz bulması, % 6.7'si (3) ise akademik kariyer düşünmedikleri için araştırma yapmak istemediklerini belirtmişlerdir.

3.2.Akademisyenlerin Araştırma Yaparken Karşılaştıkları Güçlüklere Ait Bulgular

Akademisyenlerin araştırma yaparken karşılaştıkları güçlükler tablo 1'de gösterilmiştir. Akademisyenlerin bir araştırma yaparken; veri toplama (%88.9), verilerin istatistiksel analizi (%73.3), bulguların yazımı (%64.4), konu seçimi (%64.4) ve tartışmanın yazılması (%51.1) aşamalarında güçlük yaşadıkları saptanmıştır (Tablo 1).

Araştırma yaparken güçlük yaşayan akademisyenlerin, bu güçlüklerinin yaygın olarak; yeterli zamanlarının olmamasından (%45), verilerin istatistiksel analizinde analiz türüne karar verememelerinden (%75.8), mevcut bulguları tablo haline getirememelerinden (%75.0), konu ismini belirleyememe ve konuyu sınırlayamamadan (%37.9) ve tartışmayı yazarken sonuçları tartışacak kaynak bulamamadan (%100.0) kaynaklandığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Akademisyenlerin Araştırma Yaparken Karşılaştıkları Güçlüklere Göre Dağılımı

Güçlükler (n=45)	Sayı	%
Konu seçiminde		
Güçlük yaşayanlar	29	64.4
Güçlük yaşamayanlar	16	35.6
Konu seçimindeki güçlükler (n=29)		
Konu ismini saptamada	11	37.9
Konuyu sınırlamada	11	37.9
Konu ismini saptamada ve konuyu sınırlamada	7 8	24.1
Veri toplamada		
Güçlük yaşayanlar	40	88.9
Güçlük yaşamama	5	11.1
Veri toplamadaki güçlükler (n=40)		
Ekonomik	10	25.0
Zaman sınırlılığı	18	45.0
Toplumun kültürel yapısı	12 13	30.0
Verilerin istatistiksel analizinde		
Güçlük yaşayanlar	33	73.3
Güçlük yaşamayanlar	12	26.7
Verilerin istatistiksel analizindeki güçlükler(n=33)	25	75.8
İstatistiksel analizi hiç bilmeme	8	24.2
Yetersizlikler hakkında her zaman soracak birinin olmaması		

Bulguların yazımında		
Güçlük yaşayanlar	29	64.4
Güçlük yaşamayanlar	16	35.6
Bulguların yazımındaki güçlükler(n=29)		
Mevcut bilgileri tablo haline getirememe	12	75.0
Gereksiz yere bulguların uzatılması	4	25.0
Tartışma yazımında		
Güçlük yaşayanlar	23	51.1
Güçlük yaşamayanlar	22	48.9
Tartışma yazımındaki güçlükler (n=23)		
Tartışma sonuçlarını tartışacak kaynak bulamama	23	100.0

3.2.Akademisyenlerin Araştırmalarını Yayınlatırken Karşılaştıkları Güçlüklere Ait Bulgular

Akademisyenlerin yaptıkları araştırmalarını yayınlatma sürecindeki güçlükleri tablo 2'de gösterilmiştir. Bu sonuçlara göre akademisyenlerin %95.6'sının yaptıkları araştırmaları yayınlatırken genel olarak güçlük yaşadıkları saptanmıştır. Yayınlatma sürecinde güçlük yaşama oranları yurt içi dergilerde % 71.4 iken yurt dışı dergilerde bu oran %95.6 olarak belirlenmiştir. Yurt içi dergilerde yayınlatma sürecinin uzun olması, yurt dışı dergilerde ise dil problemi karşılaşılan yaygın güçlükler olarak belirlenmiştir.

Tablo 2. Akademisyenlerin Araştırmalarını Yayınlatırken Karşılaştıkları Güçlüklere Göre Dağılımı

Güçlükler	Sayı	%
Yayınları yurt içi dergilerde yayınlatmada		
Güçlük yaşayanlar	25	71.4
Güçlük yaşamayanlar	10	28.6
Yayınları yurt içi dergilerde yayınlatmadaki güçlükler (n=10)		
Yayınlanma sürecinin uzun olması	25	100.0
Yayınları yurt dışı dergilerde yayınlatmada		
Güçlük yaşayanlar	43	95.6
Güçlük yaşamayanlar	2	4.4
Yayınları yurt içi dergilerde yayınlatmadaki güçlükler (n=43)		
Yurt dışına yayın göndermeme	14	32.5
Dil problemi yaşama	29	67.5

3.3.Akademisyenlerin Doktora Eğitiminin Yayın Yapma ve Yayınlamadaki Güçlükler Üzerindeki Etkisine Yönelik Bulgular

Doktorasını tamamlayan akademisyenlerin doktorasını tamamlamamış olan akademisyenlere göre konu seçiminde ve veri toplama aşamalarında istatistiksel olarak daha az güçlük yaşadıkları belirlenmiştir. İstatistiksel olarak anlamlı bulunmamakla beraber verilerin istatistiksel analizinde, bulguların ve tartışmanın yazımında doktorasını tamamlamış akademisyenlerin doktorasını tamamlamamış akademisyenlere göre daha az güçlük yaşadığı belirlenmiştir. Yine istatistiksel olarak anlamlı bulunmamakla birlikte doktorasını tamamlamış akademisyenlerin doktorasını tamamlamamış akademisyenlere göre yayınlarını yurt içi ve yurt

dışı dergilerde daha az güçlük yaşayarak yayınlattıkları belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Akademisyenlerin Araştırma Yaparken ve Yayınlatırken Karşılaştıkları Güçlüklerin Doktora Programını Tamamlama Durumuna Dağılımı

Güçlükler (n=45)	Doktorasını Bitirenler	Doktorasını Bitirmeyenler	X^2
Konu seçiminde			
Güçlük yaşayanlar	27.6 (8)	72.4 (21)	14.813***
Güçlük yaşamayanlar	87.5(14)	12.5(2)	
Veri toplamada			
Güçlük yaşayanlar	42.5 (17)	57.5 (23)	5.881*
Güçlük yaşamama	100.0 (5)	-	
Verilerin istatistiksel analizinde			
Güçlük yaşayanlar	42.4 (14)	57.6 (19)	2.07
Güçlük yaşamayanlar	66.7 (8)	33.3 (4)	
Bulguların yazımında			
Güçlük yaşayanlar	25.0 (4)	75.0 (12)	5.670
Güçlük yaşamayanlar	62.1 (18)	37.9 (11)	
Tartışma yazımında			
Güçlük yaşayanlar	39.1 (9)	60.9(14)	1.793
Güçlük yaşamayanlar	59.1 (13)	40.9 (9)	
Yayınları yurt içi dergilerde yayınlatmada			
Güçlük yaşayanlar	52.0 (13)	48.0 (12)	.279
Güçlük yaşamayanlar	70.0 (7)	30.0 (3)	

Yayınları yurt dışı dergilerde yayınlatmada			
Güçlük yaşayanlar	46.5 (20)	53.5 (23)	.233
Güçlük yaşamayanlar	100.0 (2)	-	

***p<0.05, ***p<0.001**

4.TARTIŞMA

Araştırma sonuçlarına göre akademisyenlerin araştırma yaparken ve yayınlatırken çeşitli güçlükler yaşadıkları saptanmıştır (Tablo 1). Yine araştırma sonuçlarına göre bu güçlükler doktorasını tamamlamayan akademisyen grubunda daha yüksek bulunmuştur. Ocakçı ve arkadaşları (1996) yaptıkları çalışmada, Türkiye'deki Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Hemşirelik Programı Öğretim Elemanlarının, araştırma yaparken %67.5'inin literatür yetersizliği, %62.1'inin zaman yetersizliği, %59.4'ünün danışman yetersizliği, %55.4'ünün maddi yetersizlikler ve %48.6'sının istatistiksel bilgi konusunda yetersizliği olduğunu saptamışlardır. Bu araştırmanın sonuçları Ocakcı ve arkadaşlarının (1996) sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde bilimsel, sosyo-kültürel ve ekonomik yapının, araştırma verimliliğini etkilediği vurgulanmaktadır. Yanı sıra bireylerin çalıştığı kurumun ve içinde yaşanılan toplumsal yapının özellikleri de etkin faktörler arasında sayılmaktadır (Trostle and Simon 1992, Emiroğlu ve Aksayan 1999, Barker 1995). Bu bağlamda çalışma sonuçlarının, çalışma grubundaki akademisyenlerin internet veri tabanlarını kullanmadaki yetersizliklerinden, araştırma alanındaki yetersizlikleri giderecek uzman kadrosunun yetersiz olmasından, toplumun sosyo-kültürel yapısından kaynaklanan veri toplama aşamasında yaşanan sorunlardan, ulaşım zorluklarından dolayı mesleksel gelişim programlarına yeterince katılamamaktan, akademisyenlerin ekonomik şartlarının yetersizliğinden ve

araştırma yapma deneyimlerinin az olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Yanı sıra bu sonuçların, araştırma grubundaki akademisyenlerin %51.1'inin doktora eğitim programını tamamlamamış olan akademisyenlerden oluşmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre akademisyenler araştırma yaparken ve yayınlatırken yaygın olarak güçlükler yaşamaktadırlar. Güçlük yaşama oranları doktorasını tamamlamış olanlarda doktorasını tamamlamamış olanlara göre daha düşüktür.

Akademisyenler, araştırmanın her aşamasında konunun uzmanlarıyla işbirliği içerisinde olarak ve gerekli yardımları alarak çalışmalı ve eksikliklerini gidermelidirler. Bunun yanı sıra akademisyenlere yönelik destek sistemlerinin geliştirilmesinin de araştırma yapma ve yayınlatmadaki güçlüklerle baş etmede yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Barker C (1995). Research and the health services manager in the developing world. Soc Sci Med. 41(12):1655-1666.

Bayık A (2002). Hemşirelik disiplini ve araştırma. Ed: İnci Erefe. Hemşirelikte Araştırma İlke Süreç ve Yöntemleri. Odak Ofset. İstanbul. 13-26.

Emiroğlu ON, Aksayan S (1999). Gelişmekte olan ülkelerde araştırma güçlükleri ve çözüm önerileri. Hemşirelik Araştırma Derg. Cilt/Volüm 1:36-40.

Erdemir F (1996). Araştırma teorik ve pratiği birbirine yaklaştırıyor mu, uzaklaştırıyormu? Hemşire akademisyenlerin rolü konusunda görüşler. Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi, Kardiyoloji ve Kardiyovasküler Cerrahi

Alanlarındaki En Son Gelişmeler ve Hemşirelikte Araştırma Sempozyumu. Amerikan Hastanesi. 4-5 Temmuz İstanbul. 85-86.

Karadakovan A (1996). Hemşirelikte araştırmanın önemi ve araştırma konu özellikleri. Ege Üniv. HYO Derg. 12 (2):133-142.

Karataş N (2000). Hemşirelik araştırmalarında etik. Hemşirelik Araştırma Derg. Cilt/Volüm 1:5-8.

Ocakçı A, Öztürk H, Bayhan S (1996). Türkiye'deki sağlık hizmetleri meslek yükseokulu hemşirelik programı öğretim elemanlarının dağılımı ve araştırma yaparken karşılaştıkları güçlükler. Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi, Kardiyoloji ve Kardiyovasküler Cerrahi Alanlarındaki En Son Gelişmeler ve Hemşirelikte Araştırma Sempozyumu. Amerikan Hastanesi. 4-5 Temmuz İstanbul. 80-81.

Trostle J, Simon J (1992). Building applied health research capacity in less-developed countries: problems encountered by the ADDR Project. Soc Sci Med. 35(11):1379-1387.

White F (2002). Capacity-building for health research in developing countries: a manager's approach. Rev Panam salud Publica 12(3):165-172.